JURIDISKAIS CEĻVEDIS PELDĒŠANAI PUBLISKAJĀS UN PRIVĀTAJĀS ŪDENSTILPĒS

Posted on 14. jūlijs, 2025 by birojs@cersjurkans.lv

Nereti, pastaigājoties pa mežu vai baudot brīvdienas laukos, ieraugām kādu gleznainu ezeriņu, kas šķiet ideāli piemērots veldzējošai peldei vai atpūtai pie ūdens. Taču – vai tiešām vienmēr drīkstam peldēties tur, kur vēlamies?

Pat tik vienkārša nodarbe kā peldēšanās patiesībā ir regulēta ar virkni tiesību normu. Aplūkosim, kādi juridiskie aspekti jāņem vērā, izvēloties peldvietu, kā atšķiras publiskie un privātie ūdeņi, un kādas ir mūsu tiesības un atbildība, lai vasarīga pelde neradītu problēmas ne atpūtniekiem, ne ūdenstilpju īpašniekiem.

Svarīgākais par peldēšanos publiskajos ūdeņos

Viens no būtiskākajiem normatīvajiem tiesību aktiem, ar ko jāsāk peldvietu normatīvā regulējuma analīze, ir Civillikums (turpmāk – **CL**). CL 1102. pants noteic, ka pie publiskiem ūdeņiem pieder jūras piekrastes josla, kā arī CL 1102. panta 1. pielikumā uzskaitītie ezeri un upes. Publiskie ūdeņi tiek uzskatīti par valsts īpašumu, ja vien uz tiem nav noteiktas privātpersonu īpašuma tiesības (CL 1104. pants).

Svarīgi saprast: pat ja kāda ūdenstilpe atbilstoši CL 1102. pantam ir atzīstama par publisku, tas uzreiz nenozīmē, ka tā ir oficiāla peldvieta un nenodrošina neierobežotas tiesības to izmantot. Pirmkārt, CL 1110. pants noteic, ka publiskās upēs katram brīvi atļauta to ikdienišķa lietošana, ciktāl tas nekaitē sabiedrībai un neaizskar zemes īpašnieka tiesības. Otrkārt, šādas tiesības var tikt ierobežotas ar pašvaldību saistošajiem noteikumiem. Treškārt, piekļuve tām var būt apgrūtināta vai pat aizliegta, ja nav nodrošināts brīvs piekļuves ceļš vai ir novietota aizlieguma zīme. Jāņem vērā, ka peldēšanās var būt aizliegta vai norādīta kā nevēlama, pamatojoties uz speciālista slēdzienu par ūdens kvalitāti.

Tāpat Latvijā ir vairāki ezeri, kuros peldēšana ir aizliegta vai atļauta tikai atsevišķās noteiktās peldvietās, lai saglabātu tajos augošos īpaši aizsargājamos augus.

Zemes pārvaldības likuma 6. panta pirmā daļa noteic: lai nodrošinātu piekļuvi iekšzemes publiskajiem ūdeņiem, vietējā pašvaldība teritorijas plānojumā vai lokālplānojumā nosaka gājēju ceļu kā nekustamā īpašuma tiesību aprobežojumu par labu sabiedrības iespējai piekļūt šādai teritorijai un organizē gājēju ceļa ierīkošanu. Ja piekļuve pie publiskajiem ūdeņiem nav nodrošināta ar brīvu piekļuves ceļu un ir apzīmējums vai apžogojums, kas nepārprotami norāda, ka personām nesaskaņota atrašanās noteiktajā teritorijā ir liegta, tad persona nedrīkst nelikumīgi šķērsot īpašumu, lai nokļūtu līdz ūdenstilpei. Savukārt, ja pie ūdenstilpes nav aizlieguma zīmes un ir nodrošināts piekļuves ceļš, tad par peldēšanos tajā katra persona pati uzņemas atbildību.

Publiskajās tiesībās valda princips: "aizliegts ir tas, kas nav atļauts, bet atļauts ir viss, kas ir noteikts". Tas rada priekšstatu, ka publiskajos ūdeņos drīkst peldēties tikai tur, kur ir novietota speciālā zīme, kas norāda uz peldvietas esību un tās robežām. Taču praksē to varētu būt grūti īstenot. Krasta līnija mēdz būt gara, un praktiski nav iespējams izvietot zīmes par peldēšanās atļauju visā krasta līnijā un pie katras ūdenstilpes. Līdz ar to vispiemērotākais risinājums būtu atturēties no peldēšanās tajās vietās, kur novietotas aizlieguma zīmes, kas vairāk saskan ar principu: "atļauts viss, kas nav aizliegts."

Privātās ūdenstilpes: kā saprast – drīkst vai nedrīkst?

Visi tie ūdeņi, kas nav minēti CL 1. pielikumā, uzskatāmi par privātiem, pamatojoties uz CL 1102. panta otro teikumu. Atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība" 8. punktam peldvietu izveido saskaņā ar attiecīgās pašvaldības teritorijas plānojumā noteikto (atļauto) izmantošanu. Peldvietas robežas nosaka pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā attiecīgā peldvieta atrodas. Iepriekš minētie Ministru kabineta noteikumi detalizēti regulē darbības, kas peldvietas apsaimniekotājam jāveic pirms peldsezonas sākuma. Piemēram, jāizveido gājēju celiņi, lai nodrošinātu piekļuvi peldvietai.

Izvērtējot piekļuves iespējas pie privātajiem ūdeņiem, jāņem vērā, vai ir izveidots gājēju ceļš, kas nodrošina brīvu piekļuvi peldvietai. Tāpt arī jāpievērš uzmanība, vai teritorija ir norobežota ar žogu un/vai ir izvietota attiecīgā brīdinājuma zīme, kas aizliedz peldēties vai uzturēties noteiktajā teritorijā. Ja piekļuve pie privātajiem ūdeņiem nav nodrošināta ar brīvu piekļuves ceļu un ir apzīmējums vai apžogojums, kas nepārprotami norāda, ka personām nesaskaņota atrašanās noteiktajā teritorijā ir liegta, tad persona nedrīkst nelikumīgi šķērsot īpašumu, lai nokļūtu līdz ūdenstilpei.

Ja šie nosacījumi tiek pārkāpti, var iestāties administratīvā atbildība saskaņā ar Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 11. panta pirmo daļu jeb sīko huligānismu. Ja šādu norāžu nav, katrs gadījums būtu jāvērtē individuāli. Tomēr, ja, izvērtējot faktisko situāciju, persona nevar nepārprotami secināt par ūdenstilpes privāto statusu, piemēram, nav brīdinājuma zīmes, tad būtu nesamērīgi sodīt personu par uzturēšanos attiecīgajā

teritorijā. Jāuzsver, ka katrs gadījums ir jāvērtē individuāli, jo zemes īpašniekam ir tiesības liegt nepiederošām personām šķērsot sava īpašuma teritoriju.

Oficiālajās peldvietās drošība un skaidri noteikumi

Visdrošāk atpūtai pie ūdens izvēlēties oficiālās peldvietas. Tajās regulāri tiek veiktas ūdens tīrības pakāpes pārbaudes un par apmeklētāju drošību gādā glābēji. Ministru kabineta noteikumu Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība" 1. un 2. pielikumā ir uzskaitītas peldvietas, kuras, pamatojoties uz pašvaldību sniegto informāciju par attiecīgajā administratīvajā teritorijā esošo peldvietu apmeklējumu tendencēm, kā arī peldvietu infrastruktūru, tajās esošajām iekārtām vai veiktajiem labiekārtošanas pasākumiem peldēšanās veicināšanai, Veselības inspekcija ir atzinusi par tādām, ko apmeklē liels skaits peldētāju.

Piemēram, Rīgas domes tīmekļa vietnē ir norādītas deviņas peldvietas Rīgā: Bābelīša ezera peldvieta, Daugavas peldvietas "Lucavsala" un "Lucavsalas līcis", Daugavas peldvieta "Rumbula", Daugavas peldvieta "Ķīpsala", Ķīšezera peldvieta, Vakarbuļļi, Daugavgrīva un Vecāķi. Kā viena no oficiālo peldvietu priekšrocībām ir drošība, jo Rīgas peldvietās strādā glābēji.

Svarīgi, ka Veselības inspekcijas vides veselības speciālisti regulāri veic peldvietu ūdens kvalitātes monitoringu oficiālajās jūras un iekšzemes peldvietās. Viņi sniedz slēdzienu par ūdens kvalitāti – peldēties atļauts, peldēties nav ieteicams vai arī peldēties aizliegts. Personai ir nodrošināta iespēja iepazīties ar monitoringa rezultātiem Veselības inspekcijas tīmekļa vietnē un izvēlēties vispiemērotāko peldvietu. Jāatzīmē, ka iespēju robežās ūdens kvalitātes pārbaudes tiek veiktas arī neoficiālajās peldvietās.

Secinājumi

Apkopojot visus juridiskos aspektus, jāsecina, ka persona drīkst peldēties, ja netiek pārkāptas citu personu tiesības un ir nodrošināta brīva un likumīga piekļuve peldvietai. Turklāt personai ir jāievēro Veselības inspekcijas sniegtās norādes un jāatturas no peldēšanās tajās vietās, kur ūdens mikrobioloģiskā kvalitāte neatbilst normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. Tāpat jāņem vērā, ka katra pašvaldība var noteikt savu atsevišķu kārtību attiecībā uz peldvietu izmantošanu un peldēšanās aizliegumiem.

Civillikums: LV likums. Pieņemts: 28.01.1937.

Zemes pārvaldības likums: LV likums. Pieņemts: 30.10.2014.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2013. gada 23. augusta spriedums lietā Nr.A42946309 SKA-659/2013, 5.4. punkts.

Ministru kabineta 2017. gada 28. novembra noteikumi Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība": Noteikumi. Pieņemti: 28.11.2017.

Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā: LV likums. Pieņemts: 07.05.2020.

Skat. https://www.riga.lv/lv/rigas-peldvietas?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

Skat. https://www.vi.gov.lv/lv/peldvietu-udens-kvalitate

Turpat

Informācija par publikāciju:

AUTORE: **Jekaterina Puzirevska**, "Zvērinātu advokātu birojs CersJurkāns" SIA, jurista palīdze

PUBLIKĀCIJAS AVOTS: **Baltijas Koks**, 07.2025

PUBLIKĀCIJAS PDF: **https://cersjurkans.lv/storage/2025/07/baltijas_koks.202507pdf.pdf**